

TÜRKİYE OTOMOTİV SANAYİSİ DIŞ TİCARET REKABET GÜCÜ ÜZERİNE BİR İNCELEME*

Gökhan ÖZDAMAR**
Mesut ALBENİ***

ÖZET

Türkiye otomotiv sanayisi Türkiye ekonomisi için son derece önemli bir konumdadır. Sanayi ihracat, istihdam, teknoloji, katma değer, vergi gelirleri gibi açılardan Türkiye ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır. Bu çerçevede otomotiv sanayisinin dış ticaretteki rekabet gücünün analiz edilmesi önemli hale gelmektedir. Bu çalışmada Türkiye otomotiv sanayisinin dış ticaret rekabet gücü üç farklı Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler (AKÜ) Endeksi kullanılarak 1990-2008 dönemi için analiz edilmiştir. AKÜ analizlerinden elde edilen sonuçlara göre Türkiye binek otomobiller ürün grubunda 2002 yılından itibaren dünya piyasalarında karşılaştırmalı üstünlüğe sahip hale gelmiştir ancak rekabet katsayısı yeterince yüksek değildir. Türkiye, kamyon-kamyonet ürün grubunda 2002, minibüs-midibüs-otobüs ürün grubunda ise 1990 sonrasında rekabet avantajına sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Otomotiv Sanayisi, Dış Ticaret Rekabet Gücü, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük

A RESEARCH ON THE FOREIGN TRADE COMPETITIVENESS OF AUTOMOTIVE INDUSTRY OF TURKEY

ABSTRACT

Automotive Industry of Turkey has a significant importance for Turkey and has a large contribution to economy in terms of exports, employment, technology, value-added, tax revenues etc. In this regard,

* Bu çalışma, Doç. Dr. Mesut ALBENİ danışmanlığında Gökhan ÖZDAMAR tarafından hazırlanan ve Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde sunulmuş 03.12.2010 tarihinde kabul edilen "Reel Döviz Kurları Ekseninde İhracatı Etkileyen Faktörler ve Rekabet Gücü: Türkiye Otomotiv Sanayisi Üzerine Bir İnceleme" başlıklı Doktora tezinden düzenlenmiştir.

** Yrd. Doç. Dr., SDÜ, İİBF, İktisat Bölümü, gozdamar@iibf.sdu.edu.tr

*** Doç. Dr., SDÜ, İİBF, İktisat Bölümü, malbeni@iibf.sdu.edu.tr

analyzing foreign trade competitiveness of the automotive industry is important. In this study, foreign trade competitiveness of Automotive Industry of Turkey is analyzed with three different Revealed Comparative Advantage (RCA) Index for 1990-2008 periods. According to the results of RCA Analysis, Turkey has gained a comparative advantage in automobiles product group in the world market since 2002 but the rivalry coefficient is not high enough. Turkey also has had a comparative advantage in trucks and pick-ups product group since 2002 and in coaches product group since 1990 and onwards.

Keywords: Automotive Industry of Turkey, Foreign Trade Competitiveness, Revealed Comparative Advantage

GİRİŞ

Günümüzde otomotiv imalat sanayisi, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler açısından üretimde kullanılan girdiler, sektörün ileri ve geri bağlantıları, yan sanayi büyüklüğü, yaratılan istihdam ve sağlanan katma değer dikkate alındığında büyüme/kalkınma açısından lokomotif sanayi olarak görülmekte ve bu nedenle otomotiv sanayisine stratejik önem atfedilmektedir. Otomotiv sanayisi, Türkiye imalat sanayisinde istihdam yaratan sektörler arasında da önde gelmektedir. Otomotiv ana ve yan sanayi ürünlerinin Türkiye'nin ihracatındaki payının da giderek arttığı görülmektedir. Bu eksende Türkiye'nin büyüme dinamizmi yakalamasında otomotiv sanayisinin çok büyük etkisi olduğu değerlendirilmektedir. Türkiye otomotiv sanayisinin Türkiye ekonomisindeki üç büyük imalat sanayisi dalından biri olması, Türkiye ekonomisinde üretim, ihracat, katma değer, vergi gelirleri (kamuya kaynak yaratma) ve istihdam gibi iktisadi faktörler bakımından öncü sektör olması bu sanayiye yönelik çalışmaları önemli hale getirmektedir.

Bu çerçevede çalışmamızda Türkiye otomotiv sanayisinin dış ticaret rekabet gücü, Balassa'dan (1965) hareketle türetilen Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük-AKÜ (Revealed Comparative Advantage-RCA) endeksleri ile ölçülmüştür.

1.TÜRKİYE OTOMOTİV SANAYİSİ

Türkiye'de otomotiv sanayisine ilişkin ilk teşebbüslerden biri, Koç Ticaret Şirketi'nin Ford Motor Company'nin Türkiye genel temsilciliğini alması ile gerçekleşmiştir. 1950'lerin başında Koç T.Ş., Türkiye'de ortak üretim yapmak üzere Ford ile temasa geçmiş, ancak Ford'un 1934'te İstanbul montaj fabrikasında yaşanan başarısızlık, Ford yetkililerinin Türkiye'de

üretim yapma konusunda tereddüt yaşamalarına neden olmuştur. Bu temasın anlaşma ile sonuçlanabilmesi için dönemin başbakanı Adnan Menderes Henry Ford II'ye bir mektup yazarak, Koç T.Ş. ile ortak üretime geçilmesi için teşvikte bulunmuştur. Bunun ardından 1956'da Ford tarafından Koç T.Ş.'ye montaj hakkına sahip bayi (*dealer assembler*) statüsü verilmiş ve aynı yıl içinde Ford-Koç işbirliği ile kamyon ve otomobil montaj fabrikası kurulmuştur. Bu imtiyazın devamında Ford ortaklığı ile İstanbul'da Otosan fabrikası kurulmuş ve 1959'da ticari araç üretimine başlamıştır (Akdoğan vd., 2001:20; Doğruer, 2001:41-42; Yener, 1999:11-12).

1954'te Minneapolis firmasına verilen ilk montaj izni Türkiye'de otomotiv sanayisinin başlangıcı olarak kabul edilebilir. Minneapolis, Türk Willys Overland, TOE-Federal Türk Kamyonları gibi firmaların yanı sıra montaj izni alarak 1950-60'larda üretime geçen diğer kuruluşlar arasında Uzel, Türkiye Ziraî Donatım Kurumu (TZDK), BMC, Otosan, Chrysler, Çiftçiler, Genoto, Çelik Montaj, Taşıt Sanayi, MAN ve Otoyol firmaları sayılabilir (Orhan, 1997:19).

1964'te Montaj Sanayii Talimatı'nın yayınlanmasının ardından 1968'e kadar geçen dört yıllık sürede ana sanayideki firma sayısı iki katına çıkmış ve bu dönemde BMC, Çelik Montaj, MAN, Karsan, Otoyol, Taşıt Sanayi, Ünver Ticaret ve Otomarsan firmaları kurulmuştur. 1967 yılına gelindiğinde Otosan, "Anadol" adı ile ilk özgün yerli otomobil üretimini gerçekleştirmiştir (Fidansoy, 2001:52).

1970'li yıllar, yabancı-yerli ortaklığı şeklinde kurulan firmaların atılım yapmaya başladığı yıllar olmuştur. Dönemin henüz başında, 1971'de İtalyan Fiat lisansı ile TOFAŞ ve Fransız Renault lisansı ile OYAK-Renault firmaları Bursa'daki fabrikalarında imalata geçmişlerdir. 1975 sonrasındaysa petrol krizlerinin yarattığı şoklar dünya ekonomisini sarsarken bu sıkıntı Türkiye ekonomisine de yansımış ve henüz emekleme devresinde olan otomotiv sanayisini derinden etkilemiştir (İlkbahar, 1992:222).

1990'ların başından itibaren Türkiye'nin AB ile yakın ilişkiler içine girmesi ve oluşturulan cazip yatırım teşvik sistemi ile yaşanan yatırım atağı, sanayiye yönelik doğrudan yatırımlara hız kazandırmıştır. Sanayiye yönelik doğrudan yatırımların özellikle Uzak Doğu markaları (Toyota, Hyundai, Honda) tarafından yapıldığı dikkate alındığında, bu yatırımların sadece Türkiye'nin iç pazarına yönelik olmadığı, aynı zamanda Avrupa pazarının da yatırım kararlarında önemli rol oynadığı görülmektedir (Alpay, 1997:8-9).

1990'lı yıllarda yabancı ortaklıklarla stratejik işbirlikleri, uygun üretim koşulları nedeniyle sanayiye yönelik doğrudan yatırım artışı, GB'nin sanayiye yönelik olarak meydana getirdiği pozitif dışsallıklar (kalite artışı, yeni modeller, teknik mevzuat uyumu vb.) gibi gelişmelerle ivmelenen Türkiye otomotiv sanayisi, 2000'li yıllarda global otomotiv firmaları için

önemli üretim ve ihracat üslerinden biri haline gelmiştir. Bu bağlamda özellikle 2000-2010 dönemi, Türkiye otomotiv sanayisinin global oyuncu haline geldiği bir süreci ifade etmektedir.

Türkiye otomotiv sanayisi 2010 yılı itibariyle 1 milyon 60 bin adedi otomobil olmak üzere yıllık 1,5 milyon adet araç üretmek kapasitesine sahip bulunmaktadır (OSD, 2010). 2008 yılında 1 milyon 147 bin adet olan toplam üretim, global ekonomik krizin etkisiyle 2009 yılında 869,6 bin adet olarak gerçekleşmiştir. Bunun yaklaşık 511 bin adedini otomobil üretimi oluşturmuştur (OSD, 2010:19). Türkiye, 2008 itibariyle toplam taşıt üretiminde Avrupa’da %5,3 pay ile 6., dünyada ise %1,6 pay ile 15. sıradadır (OICA, 2010). Türkiye’nin toplam otomotiv ürünleri ihracatı 2009 yılında 11,7 milyar dolar olurken ithalatı ise 8,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir (bkz. Tablo 1).

Tablo 1: Standart Uluslararası Ticaret Sınıflamasına (SITC) Göre Türkiye Otomotiv Ana ve Yan Sanayisi İhracatı (Bin Dolar)

Grup*	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009
İHRACAT								
SITC 781	40.388	251.474	629.020	4.373.431	5.644.999	6.839.691	7.474.402	6.086.488
SITC 782	13.480	42.205	90.600	2.499.594	3.071.721	4.314.280	5.338.939	2.434.180
SITC 783	20.393	142.921	282.678	892.379	945.910	1.626.741	1.832.890	1.111.492
SITC 784	61.193	182.388	458.508	1.507.506	1.899.333	2.587.933	2.946.273	2.036.806
Toplam	135.454	618.988	1.460.806	9.272.910	11.561.963	15.368.645	17.592.504	11.668.966
İTHALAT								
SITC 781	568.904	327.779	2.596.279	4.297.924	4.270.785	4.748.662	4.554.346	4.266.673
SITC 782	88.700	177.414	888.966	1.692.039	1.249.328	1.248.144	1.402.544	559.885
SITC 783	40.869	191.767	309.713	563.959	774.651	798.282	833.919	318.322
SITC 784	358.805	767.751	1.547.399	3.399.151	4.254.969	4.884.703	5.200.898	3.417.737
Toplam	1.057.278	1.464.711	5.342.357	9.953.073	10.549.733	11.679.791	11.991.707	8.562.617

(*) SITC 781: Motorlu yolcu taşıtları (binek otomobilleri vb.); SITC 782: Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar (kamyon-kamyonet); SITC 783: 10+ kişi taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, çekiciler (minibüs, midibüs, otobüs); SITC 784: Motorlu taşıtların aksam ve parçaları ile şase ve karoserleri.

Kaynak: TÜİK, 2010a.

Otomotiv imalat sanayisi 2009 itibariyle Türkiye imalat sanayisi ihracatının %13,5’ini, toplam ihracatın ise %12,6’sını gerçekleştirmektedir ve 2009 yılında ana metal sanayisinin ardından en çok ihracat yapan ikinci imalat sanayisi olmuştur. 2010 yılının ilk sekiz aylık döneminde ise bu oranlar sırasıyla %14,1’e ve %13,1’e yükselirken otomotiv sanayisi, ana

metal sanayisi ile de başa baş konuma gelmiştir¹. Bu rakamlar sanayinin Türkiye ekonomisi içindeki büyüklüğünü ortaya koymaktadır.

2. TÜRKİYE OTOMOTİV SANAYİSİ DIŞ TİCARET REKABET GÜCÜ

Rekabet gücü kavramı, ansiklopedik olarak, basit şekilde mal ve hizmet piyasalarında rekabet edebilme yeteneği olarak tanımlanabilmektedir (Black, 2002). Kavram, ekonominin artan toplam talebi karşılama ve ihracat sağlama yeteneği olarak da ifade edilebilir. Buna göre artan ithalat ve düşen ihracat rekabet gücü kaybına işaret edecektir, ya da tersi (Dictionary of Business and Management, 2006). Rekabet gücü kavramı genel olarak firma, endüstri ve ulusal/uluslararası olmak üzere üç farklı düzeyde ele alınmaktadır. Endüstriyel (sektörel) rekabet gücü, bir endüstrinin rakiplerine eşit ya da daha yüksek bir verimlilik düzeyine ulaşması ve bu düzeyi sürdürme yeteneği veya rakiplerine kıyasla eşit ya da daha düşük maliyette ürün üretme ve satma yeteneğine sahip olması (Aktan ve Vural, 2004:13-15; Aktan, 2003) şeklinde tanımlanabilir.

Endüstriyel (sanayi sektörü düzeyinde) rekabet gücü ise özellikle ihracata yönelik sanayileşme politikası izleyen ülkeler için önemli bir konudur. Malları üreten ve global piyasalarda rekabet eden unsur bireysel firma olduğundan endüstriyel rekabet gücüne ilişkin bir analizde firmaların kolektif performansı dikkate alınmalıdır. (Karaaslan ve Tuncer, 2010:25; Sirikrai ve Tang, 2006:72). Bu çerçevede uluslararası endüstriyel rekabet gücü genellikle, benzer ürünler üreten firmalar grubu olarak tanımlanabilecek olan bir endüstrinin ürünlerini ihraç etme yeteneği şeklinde ifade edilmektedir (Reinaud, 2005:18). Avrupa Birliği Komisyonu raporlarında ise sanayi sektörü (endüstri) düzeyinde uluslararası rekabet gücünün, endüstrinin global piyasada konumunu muhafaza etmesi ve geliştirmesi biçiminde ifade edildiği görülmektedir (Commission of the European Communities, 2006:2).

Endüstri düzeyinde rekabet gücü, ülke firmalarının yabancı rakipler karşısında (yabancı rakipleriyle kıyaslandığında), korunma ya da sübvansiyonlar olmaksızın sürdürülebilir başarı sağlama yetenekleridir. Endüstri düzeyindeki rekabet gücüne ilişkin ölçümler firmaların kârlılığını, doğrudan yatırımları, endüstrinin dış ticaret dengesini ve endüstrideki maliyet ve kalitenin ölçülmesi gibi yöntemleri içerir. Endüstri düzeyindeki rekabet gücü, firma düzeyine kıyasla genellikle ülkenin ekonomik refahı konusunda daha iyi bir göstergedir. Tek bir firmanın başarısı, yeniden

¹ Oranlar, ISIC Rev.3 No.34: "Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar" grubu için TÜİK (2010b)'den hesaplanmıştır (2010 verileri geçicidir).

meydana getirilmesi güç ya da imkânsız olan firmaya özgü faktörlerden kaynaklanıyor olabilir. Öte yandan bir endüstrideki çeşitli firmaların başarısı ise genellikle genişletilebilecek ve geliştirilebilecek olan ülkeye özgü faktörlerin kanıtıdır. Tek bir firmanın başarısının tüm endüstrinin başarısını göstermediği hususu da ayrıca önemli bir noktadır (Blunc, 2006).

Firmaların sadece kendi ana ülke sınırları içinde üretimde bulunduğu ve yurt dışına mallarını ihracatla sundukları bir ortamda bir ülkenin ihracat performansı ile ölçülen rekabet gücü tüm ulusal firmaların ihracat performansları toplamına eşit olacaktır. Çok uluslu işletmeler dikkate alındığında firmaların önemli oranda günümüzdeki gibi ana ülkenin sınırları dışında üretimde bulunduğu bir durumda ise, bir ülkenin ihracat performansı ile ölçülen rekabet gücü, o ülke sınırları içinde üretim yapan tüm firmaların ihracatları toplamı tarafından belirlenir. Ancak bu ikinci durumda tüm firmaların ülke vatandaşlarının sahipliğinde olması söz konusu değildir (Nachum vd., 2001:279).

1.1. Rekabet Gücünün Ölçülmesi: AKÜ Yaklaşımları

Rekabet gücünün ölçülmesi noktasında farklı yaklaşımlar söz konusudur. Rekabet gücü ölçülmesinde reel kur hesaplamaları, enflasyon, ücretlerdeki gelişmeler, iş gücü verimliliği, işsizlik, yeni yatırımlar, eğitilmiş insan gücü ve Ar-Ge faaliyetleri gibi yapısal göstergelerin yanı sıra ölçülmesi ve karşılaştırma yapılması oldukça güç olmakla birlikte ürün kalitesi, satış sonrası hizmet ve yaratıcı güç gibi bazı niteliksel faktörler de dikkate alınabilmektedir. Fiyat rekabetini belirleyen unsurlar olarak reel kurlar, nispi pozisyon gelişmeleri, birim ücretler ve ihracat kâr marjları incelenebilirken, yapısal unsurlar yönünden rekabette verimlilik, makro ekonomik performans ve niteliksel faktörler üzerinde durulmaktadır (Kotan, 2002). Söz konusu göstergeler rekabet gücü açısından belirli düzeyde karşılaştırma yapılmasına olanak sağlamakla birlikte özellikle dış ticaret rekabet gücünün ampirik olarak ölçülmesi için açıklanmış (gerçekleşmiş) dış ticaret performans endeksleri kullanılmaktadır. Literatür incelendiğinde, söz konusu endeksler arasında AKÜ endeksinin daha yaygın şekilde kullanıldığı ve öne çıktığı görülmektedir. Klasik dış ticaret teorilerine dayanan ticaret yaklaşımında dış ticaret performansı dikkate alınmakta ve bu çalışmalarda daha çok Balassa (1965) tarafından geliştirilen Balassa Endeksi veya diğer ifadesi ile AKÜ endeksi ve türevleri kullanılmaktadır² (Vergil ve Yıldırım, 2006:4).

² Yerli ve yabancı literatürde AKÜ yöntemleri kullanılarak son dönemlerde yapılan çeşitli çalışmalar için bkz: European Commission, 2009; Serin ve Civan, 2008; Amador vd., 2007; Vergil ve Yıldırım 2006, De Benedictis, 2005; Erlat ve Erlat, 2005; Ferto ve Hubbard, 2004; Wu ve Chen, 2004; Utkulu ve Seymen, 2004.

Ülkelerin belirli bir sanayi dalındaki/sektörel rekabet gücünü ölçmek amacıyla çok farklı yöntemler geliştirilmesine rağmen, Balassa (1965) tarafından ortaya atılan AKÜ endeksi olarak bilinen ölçüt, literatürde en sık şekilde kullanılan yöntemdir. Bu yöntem, ülkelerin dış ticaretteki sektörel rekabet güçlerinin kaynaklarını açıklamak veya belirleyicilerini ortaya çıkarmaktan ziyade mevcut dış ticaret yapısında ülkeler arasında dış ticaretteki üstünlükler bakımından karşılaştırma yapılmasına olanak sağlamaktadır. AKÜ yaklaşımı ile belirli bir sektörde/mal grubunda, bir ülkenin belirli bir piyasada, coğrafyada ya da dünya genelinde bir başka ülkeye, ülkeler grubuna, ekonomik birliğe ya da bölgeye karşı sahip olduğu açıklanmış karşılaştırmalı üstünlük durumu hesaplanabilmektedir.

Balassa (1965) endeksinin “Görelî İhracat Performansı Ölçütü” şeklinde yazılması mümkündür. Balassa yaklaşımı ile karşılaştırmalı üstünlüklerin hesaplanmasında ürün ve ülke sayısı bakımından sınırlamalar yapılmıştır. Bu sınırlamalar kaldırıldığında söz konusu ölçüt aşağıdaki gibi hesaplanabilir (Erlat ve Erlat, 2005; Utkulu ve Seymen, 2004:9; Kösekahyaoğlu, 2003:149-150; Küçükahmetoğlu, 1995:25-26):

$$AKÜ_{ij} = (X_{ij} / X_{it}) / (X_{wj} / X_{wt}) \quad (1.1)$$

$AKÜ_{ij}$: *i* ülkesinin *j* malındaki Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük düzeyi

X_{ij} : *i* ülkesinin *j* malı ihracatı

X_{it} : *i* ülkesinin toplam ihracatı

X_{wj} : Dünya ülkelerinin *j* malı ihracatı

X_{wt} : Dünya ülkelerinin toplam ihracatı

Bu ölçüte göre incelenen malda/endüstride $AKÜ_{ij} > 1$ olması ele alınan ülkenin karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğunu, $AKÜ_{ij} < 1$ olması ise karşılaştırmalı dezavantaj durumunda olduğunu göstermektedir. $AKÜ > 1.50$ ise yüksek düzeyde rekabet gücü mevcuttur (Demir, 2001:84).

Vollrath (1989) ile Vollrath ve Vo (1990)’dan hareketle AKÜ endeksini doğal logaritması alınmış “Görelî İhracat-İthalat Oranları Ölçütü” formülü şeklinde yazmak da mümkündür (Küçükkiremitçi, 2006; Utkulu ve Seymen, 2004:9):

$$AKÜ_{ij} = \ln [(X_{ij} / X_{it}) / (M_{ij} / M_{it})] \quad (1.2)$$

Dolayısıyla, herhangi bir mal (sektör) için rekabet gücü o malın(sektörün) ihracatının ülke toplam ihracatına oranının, o malın (sektörün) ithalatının ülke toplam ithalatına oranının doğal logaritmasına eşit olacaktır. $AKÜ = 0$ olması, bu değere sahip mal (sektör) için rekabet gücünün sınırdadır, $AKÜ > 0$ olması rekabet gücünün yüksek ve $AKÜ < 0$ olması ise rekabet gücünün zayıf olduğunu (rekabet gücünün bulunmadığını) göstermiş olacaktır. Genel bir değerlendirme yapıldığında $AKÜ \geq 0,5$ ise sektörün

rekabet gücünün yüksek, $AKÜ \leq -0,5$ ise rekabet gücünün düşük, $-0,5 < AKÜ < +0,5$ ise rekabet gücünün sınırdaki kabul edilebilir (Küçükkiremitçi, 2006).

Diğer bir yaklaşıma göre ise rekabet gücü göstergeleri, iki göreceli piyasa payı arasındaki oranı ifade eden İhracat Uzmanlık Endeksi (Export Specialization Indices; XSI) kullanılarak bulunabilir. Böylece verili bir sınav ürünün, belirli bir ülkenin görünen kalemleri veya daha dar kapsamlı olarak imalat sanayisi ihracatı içindeki payı, bir başka ülkenin benzer alandaki payı ile kıyaslanabilecektir (Heidensohn ve Hibbert, 1997:27). Bu analiz çerçevesinde, rekabet gücünün ancak birkaç ülkenin/ülke grubunun kıyaslanmasıyla ölçülebileceğini savunan yaklaşıma göre, Balassa'dan (1965) hareket edilerek, "Göreceli Piyasa Payı Odaklı Ölçüt" ile AKÜ'nün aşağıdaki şekilde hesaplanması mümkündür (Akgüngör vd., 2002:41-42):

$$AKÜ = \ln \left\{ \frac{(X_i^B)}{(X^B)} / \frac{(X_i^A)}{(X^A)} \right\} \quad (1.3)$$

X_i^B : Ele alınan ülkenin belirli ülkeye/bölgeye *i* sektörü (malı) ihracatı

X^B : Ele alınan ülkenin toplam ihracatı

X_i^A : Rakip ülkenin belirli ülkeye/bölgeye *i* sektörü (malı) ihracatı

X^A : Rakip ülkenin toplam ihracatı

Bu endeks ile bir mal grubunda iki ya da daha fazla ülkenin, aynı ülke/bölge ile olan dış ticaretlerinde karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olup olmadıklarının belirlenmesi mümkün olmaktadır. Endeksin pozitif(negatif) değer alması, ele alınan ülkenin rakip ülke karşısında rekabet gücünün yüksek(düşük) olduğu anlamına gelmektedir (Ferman vd., 2004:9).

1.2. Türkiye Otomotiv Sanayisi AKÜ Endeksleri

Otomotiv sanayisi ana ürünlerine ilişkin olarak otomotiv sanayisindeki başlıca üretici ve ihracatçı ülkelerle Türkiye'ye ilişkin AKÜ endeksleri, yukarıda verilen 1.1, 1.2 ve 1.3 nolu eşitlikler kullanılarak hesaplanmış, Ek Tablolar kısmında gösterilen sonuçlar, aşağıda ilgili başlıklar altında değerlendirilmiştir.

Hesaplamalar, 1990-2008 dönemi için United Nations Comodity Trade Statistics Database (UN-COMTRADE) verileri kullanılarak yapılmıştır. Tüm veriler, Standart Uluslararası Ticaret Sınıflaması – Revize.3 (SITC Rev.3) bazında derlenmiştir. Buna göre ilgili sınıflamanın 781 nolu grubu binek otomobillerin, 782 nolu grubu yük taşıma amaçlı kamyon-kamyonetlerin, 783 nolu grubu ise insan taşıma amaçlı minibüs, midibüs ve otobüslerin dış ticaretinin takip edildiği sınıflamaları göstermektedir.

Yapılan tüm hesaplamalarda ülkelerin dünya pazarındaki dış ticaret verileri kullanılmıştır. Öte yandan 1.1 ve 1.2 nolu eşitlikle yapılan hesaplamalar, dünya pazarında ilgili ürün grubundaki AKÜ endeksini her ülke için ayrı ayrı ortaya koyarken, 1.3 nolu eşitlik ile yapılan hesaplamalar, Türkiye'nin ilgili otomotiv ürün grubunda, seçilmiş ülkeler karşısında dünya pazarındaki AKÜ endeksini ortaya koymaktadır.

1.2.1. Binek otomobiller (SITC No.781) grubunda AKÜ endeksleri

1.1 nolu eşitliğe göre:

“Görelî İhracat Performansı Ölçütü” çerçevesinde dünya piyasalarındaki karşılaştırmalı avantaj bakımından, incelenen dönemin tamamında Belçika-Lüksemburg, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, İspanya ve Kanada rekabet gücüne sahip görünmektedirler. Başlangıç dönemlerinde düşük AKÜ endeksine sahip olmakla birlikte son dönemlerde Çek Cumhuriyeti, Polonya, Portekiz, G.Kore, Slovakya, Slovenya, İsveç, B.Krallık ve 2004'ten itibaren de Türkiye'nin rekabet gücünün yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Türkiye'nin rekabet katsayısının rakip ülkelere kıyasla düşük olduğu görülmektedir. 2008 itibarıyla endeks değeri 1,5'in üzerinde olan ve buna bağlı olarak yüksek rekabet gücüne sahip olan ülkelerse Belçika, Çek Cumhuriyeti, Almanya, Japonya, Meksika, Slovakya, Slovenya, B. Krallık ve Kanada'dır. ABD'nin rekabet gücünün burada düşük olmasının özellikle Latin Amerika'dan gerçekleştirdiği ithalatın yüksek düzeyde olmasından kaynaklandığı düşünülebilir (bkz. Ek Tablo 1).

1.2 nolu eşitliğe göre:

“Görelî İhracat-İthalat Oranları Ölçütü” doğrultusunda (5.4) nolu eşitlik ile yapılan hesaplamada Belçika-Lüksemburg, Çek Cumhuriyeti, Almanya, Hindistan, Japonya, Meksika, Polonya, G.Kore, İspanya, İsveç, Kanada'nın rekabet gücüne sahip olduğu, 2008 yılı hariç olmak üzere Fransa, Brezilya ve Portekiz'in de genel anlamda rekabet güçlerinin yüksek olduğu, son dönemlerde ise Slovakya ve Slovenya'nın rekabetçi bir yapıda olduğu görülmektedir. Türkiye'nin rekabet gücün de 2002'den itibaren pozitive döndüğü ancak rekabet katsayısının yeterince yüksek olmadığı fark edilmektedir (bkz. Ek Tablo 2).

1.3 nolu eşitliğe göre:

“Göreceli Piyasa Payı Odaklı Ölçütü” doğrultusunda, Türkiye'nin dünya piyasalarında seçilmiş ülkeler karşısındaki rekabet gücünün ölçüldüğü bu yöntemle göre Türkiye ilgili dönemin tümünde Çin, Endonezya, Tayland Malezya, İran, Bulgaristan ve Rusya karşısında rekabet gücüne sahip iken, dönemin çoğunda Hindistan, Romanya, Estonya ve Avustralya karşısında da avantajlıdır. Türkiye'nin son dönemlerde Avusturya, Brezilya, İtalya,

Polonya, İsveç, ABD ve Arjantin karşısında da rekabetçi konuma ulaştığı anlaşılmaktadır (bkz. Ek Tablo 3).

1.2.2. Kamyon-kamyonetler (SITC No.782) grubunda AKÜ endeksleri

1.1 nolu eşitliğe göre:

Dünya piyasalarındaki karşılaştırmalı ihracat avantajı bakımından bu grupta Avusturya, Brezilya, Almanya, İtalya, Japonya, Meksika, Portekiz, İspanya, 2008 hariç olmak üzere Kanada ve Arjantin avantaj sahibiyken son dönemlerde ise Polonya, Fransa, ABD ve Tayland'ın rekabetçi yapı sergilediği görülmektedir. Türkiye ise 2002'den itibaren karşılaştırmalı üstünlüğe ulaşmıştır ve 2008 itibariyle rekabet katsayısı en yüksek ülke haline gelmiştir (bkz. Ek Tablo 4).

1.2 nolu eşitliğe göre:

Görelî ihracat-ithalat odaklı (5.4) nolu eşitlik ekseninde Avusturya, Brezilya, Almanya, Hindistan, İtalya, Japonya, Meksika, G.Kore, İspanya'nın, son dönemlerde Polonya, Tayland, Arjantin ve kısmen Portekiz'in avantaj sahibi ülkeler oldukları görülmektedir. Kanada ve Belçika ise karşılaştırmalı avantajlarını kaybetmiş durumdadırlar. Türkiye 2002'den itibaren karşılaştırmalı üstünlüğe ulaşmıştır ve 2008 itibariyle rekabet katsayısı Japonya, Tayland ve Hindistan'ın ardından en yüksek 4. ülke konumundadır (bkz. Ek Tablo 5).

1.3 nolu eşitliğe göre:

Türkiye'nin rekabet gücünü dünya piyasası bakımından seçili ülkelerle karşılaştıran (5.5) nolu eşitlikle yapılan analize göre Türkiye 2002'den itibaren incelenen ülkelerin tamamı karşısında rekabetçi bir yapıda bulunmaktadır (bkz. Ek Tablo 6).

1.2.3. Minibüs-midibüs-otobüsler (SITC No.783) grubunda Akü endeksleri

1.1 nolu eşitliğe göre:

İhracat odaklı eşitliğe göre bu ürün grubunda Belçika, Brezilya, Fransa, Almanya, İsveç, Kanada ve Türkiye dünya piyasalarında karşılaştırmalı üstünlüğe sahipken son dönemlerde Çek Cumhuriyeti, Japonya, Meksika, Polonya, Arjantin de rekabetçi hale gelmişlerdir. Buna karşın İspanya ve G. Kore'nin karşılaştırmalı avantajlarını son dönemlerde kaybetmesi dikkat çekmektedir. Öte yandan Türkiye'nin 2008 itibariyle en yüksek rekabet katsayısına sahip hale geldiği görülmektedir (bkz. Ek Tablo 7).

1.2 nolu eşitliğe göre:

İhracat ve ithalat odaklı eşitlik doğrultusunda yapılan hesaplama göre bu ürün grubunda Belçika, Brezilya, Japonya, Almanya, Hindistan, G.

Kore ilgili dönemin hemen hemen tamamında, son dönemlerde ise Fransa ve Meksika ile Türkiye dünya piyasalarında karşılaştırmalı üstünlük sahibidirler. Çin'in de rekabetçiliğini 1998'den itibaren anlamlı şekilde artırarak 2006'dan itibaren pozitif rekabet gücüne kavuştuğu görülmektedir. Öte yandan Türkiye'nin rekabet katsayısının rakip ülkelerle karşılaştırıldığında yeterince yüksek olmadığı fark edilmektedir (bkz. Ek Tablo 8).

1.3 nolu eşitliğe göre:

Türkiye'nin dünya piyasalarında seçili ülkeler karşısındaki rekabet avantajını ortaya koyan bu yöntemin sonuçlarına göre Türkiye 1990'ların başından itibaren analize dâhil edilen hemen hemen tüm ülkeler karşısında rekabetçi bir yapıda bulunmaktadır (bkz. Ek Tablo 9).

SONUÇ

Türkiye otomotiv sanayisinin dış ticaret rekabet gücü değerlendirilecek olursa, 1990-2008 dönemi için yapılan AKÜ analizlerine sonucunda Türkiye'nin tüm ürünlerde ve çoğu ülke karşısında rekabetçi bir konumda olduğu, dünya pazarlarındaki rekabet gücünü giderek artırdığı anlaşılmaktadır. Buna karşın Türkiye'nin otomotiv ürünleri ithalatının da arttığı ve oldukça yüksek düzeylere ulaştığı dikkate alındığında sanayinin geleceği açısından temkinli olunması gerektiği, rekabet gücünün korunabilmesi açısından Ar-Ge'ye, yeni teknoloji üretimine, kapasite kullanım oranı artışı sağlamak üzere yeni model üretimine ve yeni pazarlara yönelmeye dayanan, sanayide faaliyet gösteren çok uluslu işletmeleri Türkiye'deki üretim hedef ve planlarını güçlendirmeye ve yatırımlarını artırmaya yöneltecek dinamik bir yapılanmanın meydana getirilmesi gerekli görülmektedir.

Otomotiv sanayisinde sürdürülebilir rekabet gücünün sağlanması için üretim alanında ulaşılan yetkinliğin güçlendirilerek devam etmesi yanında, teknoloji geliştirme ve Ar-Ge alanlarındaki yetkinliğin de güçlendirilmesi gerekli görülmektedir. Bu yeni yetkinlik düzeyinin hedefinin, fikri ve sınaî mülkiyet haklarının sağlandığı özgün teknoloji ve ürünlerin Türkiye'de geliştirilmesi olduğu ifade edilmektedir. Bu süreç "üretim merkezi" olmaktan, "mükemmeliyet merkezi" olmaya yönelik bir dönüşüm sürecini gerekli kılmaktadır. Bu doğrultuda ilerleyen Türkiye otomotiv sanayisinde taşıt aracı ile aksam/parça üreten yan sanayi kuruluşları arasındaki dikey/yatay işbirliklerini geliştirmenin ve bunun yanı sıra üniversiteler ile sanayi arasındaki işbirliği ilişkilerinin önemi sıklıkla vurgulanmaktadır (bkz. DPT, 2007:8).

Nihai olarak bakıldığında Türkiye otomotiv sanayisinin dünya piyasalarında belirli bir rekabet gücüne ulaştığı, 1950'lerin başında

kurulmaya başlayan sanayinin 60 yıllık bilgi-beceri ve deneyime sahip olduğu, meydana çıkarılan yan sanayi ve ülkeye sağlanan katma değer bakımından Türkiye'nin kalkınmasına önemli katkılar sağladığı görülmektedir. Bu noktadan sonra Türkiye'de faaliyet gösteren yerli firmaların ve yabancı firmaların yerli ortaklarının bir araya gelerek, dünya piyasaları ile rekabet edebilecek bir Türk otomotiv markası meydana getirmelerinin zamanının geldiğini söylemek, sanayinin geldiği nokta dikkate alındığında çok da abartılı ifade olmayacaktır.

KAYNAKÇA

- A DICTIONARY of BUSINESS and MANAGEMENT, "Competitiveness", J. LAW (Ed.), Oxford University Press, 2006, Oxford Reference Online, Oxford University Press, <<http://www.oxfordreference.com>>, (12.11.2008).
- AKDOĞAN, G., T. ÖZDİL ve C. YILMAZ, "Otomotiv ve Yan Sanayiinde Elektronik Ticaret", **VII. Otomotiv ve Yan Sanayii Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, MMO Yayın No: E/2001/276, TMMOB Makine Mühendisleri Odası, Bursa, ss.19-25, 2001.
- AKGÜNGÖR, S., R. F. BARBAROS ve N. KUMRAL, "Competitiveness of the Turkish Fruit and Vegetable Processing Industry in the Euroepan Union Market", **Russian and East European Finance and Trade**, Vol. 38, No. 3, May-June, ss.34-53, 2002.
- AKTAN, C. C., "Türkiye'de Üretim ve İstihdama Yönelik Ulusal Rekabet Gücü Politikası", içinde TİSK, **Güçlü ve Büyük Türk Ekonomisi İçin Üretim ve İstihdam Politikaları Araştırma Yarışması (Ödül Alan Eserler)**, TİSK Yayınları, Yayın No:236, Ankara, 2003.
- AKTAN, C. C. ve İ.Y. VURAL, **Rekabet Gücü ve Rekabet Stratejileri**, Rekabet Dizisi: 2, Yayın No: 254, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Ankara, 2004.
- ALPAY, Z. A., "Otomotiv Sanayiimize Devlet Müdahaleleri ve Gümrük Birliği Sonrası Teknik Mevzuat", **V. Otomotiv ve Yan Sanayii Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, MMO Yayın No:198, TMMOB Makine Mühendisleri Odası, Bursa, ss.8-11, 1997.
- AMADOR, J., C. SONIA ve J. R. MARIA, "International Trade Patterns Over the Last Four Decades: How does Portugal Compare with other Cohesion Countries?", **Banco de Portugal Working Papers**, No.17/2007, September, 2007.

- BALASSA, B., "Trade Liberalisation and 'Revealed' Comparative Advantage", **The Manchester School of Economic and Social Studies**, Vol. 33, No. 2 (May), ss.99-123, 1965.
- BLACK, J., **A Dictionary of Economics**, Oxford University Press, 2002, <<http://www.oxfordreference.com/views/ENTRY.html?subview=Main&entry=t19.e491>>, (12.11.2008).
- BLUNC, F., **What is Competitiveness**, 26.06.2006, <<http://www.competitiveness.org/article/articleview/774/1/32/>>, (02.07.2008).
- COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, **Economic Reforms and Competitiveness: Key Messages From the European Competitiveness Report 2006**, SEC(2006)1467, Brussels, 2006.
- De BENEDICTIS, L., "Three Decades of Italian Comparative Advantages", **The World Economy**, Vol.28, No.11 (November), ss.1679-1709, 2005.
- DEMİR, İ., **Türkiye Beyaz Eşya Sanayiinin Rekabet Gücü ve Geleceği**, DPT Uzmanlık Tezi, Yayın No: DPT:2571, DPT, Ankara, 2001.
- DOĞRUEK, O. Y., "AB ile Uyum Süreci ve Türk Otomotiv Sektörü", **VII. Otomotiv ve Yan Sanayii Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, MMO Yayın No: E/2001/276, TMMOB Makine Mühendisleri Odası, Bursa, ss.41-48, 2001.
- DPT, **Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013 - Otomotiv Sanayii Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), Yayın No: DPT:2736 ÖİK:687, Ankara, 2007, <<http://ekutup.dpt.gov.tr>>, (15.09.2009).
- ERLAT, G. ve H. ERLAT, "Do Turkish Exports Have Comparative Advantage With Respect to the European Union Market, 1990-2000", Proceedings of the 25th Annual Meeting of Middle East Economic Association, Philadelphia-USA, 2005, **Topics in Middle Eastern and North African Economies Journal**, Vol.7, 2005.
- EUROPEAN COMMISSION, **European Competitiveness Report 2008**, Commission Staff Working Document, SEC(2008)2853, European Communities, Luxembourg, 2009.
- FERMAN, M., S. AKGÜNGÖR ve A. H. YÜKSEL, "Türkiye'nin İhracat Rekabet Gücü ve Sürdürülebilirliği: Avrupa Birliği Pazarında Rakip Ülkeler ve Türkiye Açısından Bir Karşılaştırma", içinde **2004 Türkiye İktisat Kongresi Tebliğ Sunuşları: Gelişme Stratejileri ve Makroekonomik Politikalar**, DPT, İzmir, 5-9 Mayıs, ss.1-29, 2004.

- FERTO, I. ve L. J. HUBBARD, “The Dynamics of Agri-Food Trade Patterns - The Accession Countries’ Case”, **Paper for presentation at the 78th Annual Conference of the Agricultural Economics Society**, Imperial College, University of London, April 2-4, 2004.
- FİDANSOY, L., “Türkiye’de Otomotiv Ana Sanayi ve Parça Üreticileri İlişkileri”, **VII. Otomotiv ve Yan Sanayii Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, MMO Yayın No: E/2001/276, TMMOB Makine Mühendisleri Odası, Bursa, ss.51-54, 2001.
- HEIDENSOHN, K. ve E. P. HIBBERT, “A Sectoral Analysis of Europe’s International Competitiveness”, **Competitiveness Review**, Vol. 7 (2), ss.25-37, 1997.
- İLKBAHAR, Ali İhsan, “Otomotiv Sanayiinde Türkiye’nin Yeri”, Otomotiv Sanayiinde Uluslararası İşbölümünde Değişim ve Türk Otomotiv Sanayiinin Yeri Paneli, içinde **III. Otomotiv ve Yan Sanayii Sempozyumu Tartışmalar Kitabı**, 2. Cilt, MMO Yayın No:146/2, TMMOB Makine Mühendisleri Odası, Ankara, ss.221-226, 1992.
- KARAASLAN, A. ve G. TUNCER, “Uluslararası Rekabet Gücünün Artırılmasında Temel Devlet Politikaları”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı.26 (Nisan), Cilt.1, ss.23-45, 2010.
- KOTAN, Z., “Uluslararası Rekabet Gücü Göstergeleri Türkiye Örneği”, **TCMB Araştırma Genel Müdürlüğü Tartışma Tebliğleri**, 30 Ocak, 2002.
- KÖSEKAHYAOĞLU, L., “Comparative Advantage of Turkey with Regard to the EU”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Cilt: 8, Sayı: 2, ss.147-151, 2003.
- KÜÇÜKAHMETOĞLU, O., “Gümrük Birliği ve Türkiye’nin Rekabet Gücü”, **Gümrük Dergisi**, Aralık, s.25-26, 1995.
- KÜÇÜKKİREMİTÇİ, O., “Sanayi Sektörünün Dış Ticaret Performansının Rekabet Gücüne Göre Değerlendirilmesi (1995-2005 Dönemi)”, **Ulusal Bağımsızlık İçin Türkiye İktisat Politikaları Kurultayı**, 14 Haziran 2006, Malatya, 2006.
- NACHUM, L., G.G. JONES ve J.H. DUNNING, “The International Competitiveness of the UK and its Multinational Enterprises”, **Structural Change and Economic Dynamics**, Vol.12, No.3 (September), ss.277-294, 2001.
- OICA, **Production Statistics**, Organisation Internationale des Constructeurs d’Automobiles - OICA (The International Organization of Motor Vehicle Manufacturers), <<http://oica.net/category/production-statistics/>>, (09.07.2010).

- ORHAN, O. Z., **Gümrük Birliği Sürecinde Türk Otomotiv Sanayii'nin ve Otomotiv Yan Sanayii'nin Rekabet Gücü**, Yayın No:54, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul, 1997.
- OSD, **Otomotiv Sanayii Genel ve İstatistik Bülteni 2010-I**, Otomotiv Sanayii Derneği (OSD), 2010a, <<http://www.osd.org.tr>>, (14.08.2010).
- REINAUD, J., **Industrial Competitiveness Under the European Union Emissions Trading Scheme**, IEA Information Paper, International Energy Agency, 2005, <<http://www.iea.org>>, (12.05.2010).
- SERİN, V. ve A. CİVAN, “Revealed Comparative Advantage and Competitiveness: A Case Study for Turkey Towards the EU”, **Journal of Economic and Social Research**, No.10(2), ss.25-41, 2008.
- SIRIKRAI S. B. ve J. C. S. TANG, “Industrial Competitiveness Analysis: Using the Analytic Hierarchy Process”, **Journal of High Technology Management Research**, Vol.17, ss.71-83, 2006.
- TÜİK, **Dış Ticaret İstatistikleri Veritabanı**, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2010a, <<http://www.tuik.gov.tr/disticaretapp/TabloSecimi.do>>, (07.10.2010).
- _____, **Dış Ticaret İstatistikleri Veritabanı**, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2010d, <<http://www.tuik.gov.tr/disticaretapp/Rapor.do>>, (09.07.2010).
- UTKULU, U. ve D. SEYMEN, “Revealed Comparative Advantage and Competitiveness: Evidence for Turkey vis-a-vis the EU/15”, **European Trade Study Group 6th Annual Conference**, , ETSG 2004, Nottingham, 9-11 September, 2004.
- VERGİL, H. ve E. YILDIRIM, “AB-Türkiye Gümrük Birliğinin Türkiye'nin Rekabet Gücü Üzerindeki Etkileri”, **Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi**, Sayı:26, Ocak-Haziran, ss.1-21, 2006.
- WU, H-L. ve C-H. CHEN, “Changes in the Foreign Market Competitiveness of East Asian Exports”, **Journal of Contemporary Asia**, Vol. 34, No. 4, ss.503-522, 2004.
- YENER, M., “Türk Otomotiv Sanayiinin Genel Durumu ve Sorunları ile Çözüm Önerileri”, **VI. Otomotiv ve Yan Sanayii Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, MMO Yayın No: 236, TMMOB Makine Mühendisleri Odası, Bursa, ss.7-23, 1999.
- UN-COMTRADE, **United Nations Commodity Trade Statistics Database (COMTRADE)**, <<http://comtrade.un.org/db/>>, (12.11.2009).

EK TABLOLAR

Ek Tablo 1: SITC No.781 Grubunda AKÜ – I

	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Avusturya	0,24	0,32	0,42	0,86	0,72	0,88	0,81	1,35	1,40	0,94
Belçika-Lüks.	1,95	2,08	2,36	2,27	1,82	1,79	1,72	1,82	1,77	1,59
Brezilya	0,23	0,38	0,23	0,26	0,59	0,65	0,60	0,67	0,72	0,61
Bulgaristan	h.y.	h.y.	h.y.	0,07	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,04
Çin	h.y.	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,03	0,05
Çek Cumh.	h.y.	h.y.	0,73	0,88	1,35	1,71	1,98	1,35	1,92	1,82
Estonya	h.y.	h.y.	h.y.	0,59	0,38	0,37	0,37	0,44	0,66	1,01
Fransa	1,08	1,14	1,13	1,14	1,21	1,30	1,48	1,66	1,40	1,15
Almanya	h.y.	1,82	1,89	2,02	2,07	2,23	2,27	2,12	2,25	2,35
Hindistan	0,02	0,07	0,11	0,15	0,07	0,05	0,05	0,19	0,19	0,30
Endonezya	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01	0,00	0,01	0,04	0,08	0,22
İran	h.y.	h.y.	h.y.	h.y.	0,00	0,00	0,01	0,02	0,05	h.y.
İtalya	0,61	0,51	0,59	0,63	0,53	0,61	0,48	0,46	0,50	0,49
Japonya	2,46	2,62	2,20	2,01	2,44	2,40	2,73	2,56	3,17	3,63
Meksika	1,68	1,33	1,59	2,06	1,75	2,01	1,58	1,22	1,51	1,82
Polonya	h.y.	0,36	0,58	0,65	0,67	0,94	0,63	1,11	1,39	1,42
Portekiz	0,34	0,41	0,24	1,76	2,00	1,85	1,53	1,44	1,52	1,16
G.Kore	0,48	0,60	0,89	1,43	1,21	1,40	1,51	1,88	2,04	h.y.
Romanya	0,41	0,47	0,33	0,15	0,06	0,08	0,09	0,10	0,38	0,71
Rusya	h.y.	h.y.	h.y.	0,15	0,08	0,07	0,06	0,06	0,05	0,05
Slovakya	h.y.	h.y.	0,20	0,75	2,62	3,30	2,71	2,91	3,29	3,81
Slovenya	h.y.	1,22	h.y.	1,92	2,03	1,73	1,49	1,58	1,99	2,54
İspanya	2,27	3,06	3,21	3,22	2,74	3,09	2,55	2,79	2,47	h.y.
İsveç	0,95	1,12	1,07	1,02	0,90	1,00	0,95	1,27	1,36	1,13
B. Krallık	0,54	0,72	0,76	1,08	1,00	1,01	1,02	1,24	1,15	1,53
ABD	0,47	0,61	0,63	0,57	0,46	0,45	0,55	0,60	0,74	0,96
Kanada	1,88	2,04	2,71	2,55	2,49	2,56	2,31	2,24	2,12	1,71
Tayland	0,02	0,01	0,01	0,00	0,02	0,06	0,14	0,23	0,49	0,73
Arjantin	h.y.	0,15	0,22	0,69	1,15	0,56	0,43	0,38	0,67	0,99
Avustralya	0,15	0,15	0,15	0,23	0,24	0,42	0,44	0,46	0,38	0,41
Malezya	0,04	0,06	0,04	0,05	0,05	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
TÜRKİYE	0,05	0,09	0,07	0,24	0,10	0,46	0,66	1,21	1,43	1,39

Not: AKÜ>1: Rekabet gücü pozitif, AKÜ<1: Rekabet gücü negatif.; Rekabet gücünün pozitif olduğu dönemler koyu renkle gösterilmiştir.

Kaynak: UN-COMTRADE, 2009 verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 2: SITC No.781 Grubunda AKÜ – II

	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Avusturya	-1,61	-1,49	-1,10	-0,50	-0,48	-0,20	-0,16	0,16	0,24	-0,24
Belçika-Lüks.	0,85	0,83	0,82	0,64	0,48	0,36	0,34	0,29	0,29	0,06
Brezilya	3,17	0,52	-1,25	-0,78	-0,35	0,39	0,76	1,32	0,46	-0,22
Bulgaristan	h.y.	h.y.	h.y.	-1,36	-3,15	-5,06	-4,86	-6,05	-6,30	-3,35
Çin	h.y.	-4,05	-4,45	-2,84	-3,37	-3,31	-4,10	-2,73	-1,71	-1,78
Çek Cumh.	h.y.	h.y.	0,33	0,37	1,27	1,43	1,19	0,81	1,34	1,16
Estonya	h.y.	h.y.	h.y.	-0,07	-0,74	-0,81	-0,94	-0,90	-0,69	-0,23
Fransa	0,17	0,10	0,06	-0,05	0,22	0,17	0,35	0,38	0,18	-0,13
Almanya	h.y.	0,54	0,72	0,62	0,74	0,92	0,83	0,74	0,82	0,97
Hindistan	1,40	2,67	2,13	2,08	1,91	1,99	1,06	2,41	2,48	2,29
Endonezya	-4,09	-3,34	-1,88	-2,25	-1,79	-3,89	-2,21	-1,85	-0,72	0,01
İran	h.y.	h.y.	h.y.	h.y.	-2,10	-0,98	-0,44	0,26	-0,34	h.y.
İtalya	-0,66	-1,15	-0,72	-0,80	-1,08	-0,88	-1,17	-1,27	-1,14	-1,13
Japonya	1,70	1,90	1,51	1,21	1,89	1,87	2,09	1,99	2,40	2,81
Meksika	2,45	2,46	1,66	2,28	1,71	1,39	0,88	0,66	0,65	1,01
Polonya	h.y.	-0,01	0,55	0,26	0,20	0,28	-0,29	0,37	0,69	0,42
Portekiz	-1,01	-1,24	-1,71	0,25	0,34	0,22	0,25	0,16	0,27	-0,06
G.Kore	3,01	3,86	3,67	3,17	5,92	4,27	3,04	3,18	2,73	h.y.
Romanya	3,70	2,61	1,99	0,06	-1,53	-0,72	-1,19	-1,99	-1,06	-0,53
Rusya	h.y.	h.y.	h.y.	0,33	-1,46	-1,35	-2,14	-3,10	-3,71	-4,07
Slovakya	h.y.	h.y.	-0,61	-0,74	1,23	1,79	1,53	1,52	1,68	1,42
Slovenya	h.y.	h.y.	h.y.	0,35	0,61	0,57	0,61	0,37	0,60	0,55
İspanya	0,96	0,92	1,06	0,98	0,70	0,72	0,64	0,54	0,44	h.y.
İsveç	0,34	0,51	0,49	0,31	-0,03	0,09	0,30	0,32	0,25	0,22
B. Krallık	-0,61	-0,29	-0,44	-0,17	-0,33	-0,22	-0,32	-0,16	-0,12	0,07
ABD	-1,19	-0,96	-1,02	-1,09	-1,27	-1,39	-1,15	-0,97	-0,74	-0,42
Kanada	0,32	0,32	0,71	0,73	0,78	0,71	0,50	0,58	0,39	0,14
Tayland	-2,16	-3,72	-4,42	-4,37	-0,80	-0,36	1,00	1,08	2,42	2,41
Arjantin	h.y.	-1,87	-1,74	-0,40	0,17	-0,13	0,20	-1,00	-0,66	-0,51
Avustralya	-1,63	-1,86	-1,99	-1,55	-1,64	-1,20	-1,14	-1,19	-1,40	-1,37
Malezya	-2,35	-1,63	-2,16	-2,19	-1,09	-2,62	-2,56	-2,64	-2,40	-2,31
TÜRKİYE	-2,10	-1,17	-0,89	-0,71	-1,76	-0,74	0,83	0,37	0,77	0,92

Not: AKÜ>0: Rekabet gücü pozitif, AKÜ<0: Rekabet gücü negatif.; Rekabet gücünün pozitif olduğu dönemler koyu renkle gösterilmiştir.

Kaynak: UN-COMTRADE, 2009 verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 3: SITC No.781 Grubunda AKÜ – III

	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Avusturya	-1,50	-1,28	-1,73	-1,28	-2,00	-0,65	-0,20	-0,11	0,02	0,39
Belçika-Lüks.	-3,61	-3,14	-3,45	-2,25	-2,93	-1,35	-0,96	-0,41	-0,21	-0,14
Brezilya	-1,45	-1,45	-1,14	-0,10	-1,80	-0,34	0,09	0,59	0,68	0,82
Bulgaristan	h.y.	h.y.	h.y.	1,26	1,89	4,40	4,57	6,00	6,38	3,53
Çin	h.y.	2,81	3,16	4,23	3,91	5,22	5,51	4,76	3,73	3,30
Çek Cumh.	h.y.	h.y.	-2,28	-1,31	-2,63	-1,31	-1,10	-0,11	-0,29	-0,27
Estonya	h.y.	h.y.	h.y.	-0,90	-1,37	0,22	0,58	1,02	0,77	0,32
Fransa	-3,02	-2,54	-2,72	-1,56	-2,52	-1,03	-0,81	-0,32	0,03	0,19
Almanya	h.y.	-3,00	-3,23	-2,14	-3,06	-1,57	-1,24	-0,56	-0,45	-0,52
Hindistan	0,90	0,19	-0,34	0,49	0,26	2,26	2,49	1,86	2,03	1,53
Endonezya	2,43	3,11	2,25	3,04	2,71	5,27	4,65	3,46	2,90	1,84
İran	h.y.	h.y.	h.y.	h.y.	3,93	4,60	3,83	4,20	3,46	h.y.
İtalya	-2,44	-1,73	-2,07	-0,98	-1,70	-0,28	0,33	0,96	1,05	1,04
Japonya	-3,84	-3,37	-3,38	-2,13	-3,22	-1,65	-1,42	-0,75	-0,79	-0,96
Meksika	-3,46	-2,69	-3,06	-2,16	-2,89	-1,47	-0,87	-0,01	-0,05	-0,27
Polonya	h.y.	-1,39	-2,05	-1,01	-1,93	-0,70	0,05	0,08	0,03	-0,02
Portekiz	-1,86	-1,52	-1,18	-2,00	-3,02	-1,38	-0,84	-0,18	-0,06	0,18
G.Kore	-2,21	-1,90	-2,48	-1,79	-2,52	-1,11	-0,83	-0,44	-0,35	-0,38*
Romanya	-2,04	-1,65	-1,49	0,46	0,57	1,70	2,01	2,52	1,32	0,67
Rusya	h.y.	h.y.	h.y.	0,49	0,18	1,91	2,40	3,01	3,37	3,37
Slovakya	h.y.	h.y.	-0,98	-1,14	-3,29	-1,96	-1,41	-0,88	-0,83	-1,01
Slovenya	h.y.	-2,60	h.y.	-2,09	-3,04	-1,32	-0,81	-0,27	-0,33	-0,60
İspanya	-3,76	-3,52	-3,76	-2,60	-3,34	-1,90	-1,35	-0,84	-0,55	-0,61*
İsveç	-2,88	-2,52	-2,66	-1,45	-2,22	-0,77	-0,37	-0,05	0,05	0,21
B. Krallık	-2,33	-2,07	-2,32	-1,51	-2,33	-0,78	-0,44	-0,03	0,22	-0,09
ABD	-2,19	-1,90	-2,13	-0,87	-1,55	0,03	0,18	0,71	0,66	0,37
Kanada	-3,57	-3,12	-3,59	-2,37	-3,24	-1,71	-1,25	-0,62	-0,39	-0,21
Tayland	0,82	2,19	2,44	4,09	1,37	1,97	1,54	1,67	1,08	0,64
Arjantin	h.y.	-0,50	-1,07	-1,06	-2,47	-0,19	0,43	1,16	0,76	0,34
Avustralya	-1,02	-0,50	-0,68	0,02	-0,92	0,11	0,40	0,96	1,32	1,23
Malezya	0,19	0,43	0,62	1,57	0,71	3,19	3,66	4,37	4,25	4,04

(*) 2007 verileri kullanılmıştır.

Not: AKÜ>0: Rekabet gücü pozitif, AKÜ<0: Rekabet gücü negatif.; Rekabet gücünün pozitif olduğu dönemler koyu renkle gösterilmiştir.

Kaynak: UN-COMTRADE, 2009 verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 4: SITC No.782 Grubunda AKÜ – I

	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Avusturya	1,08	1,76	1,12	1,16	1,19	1,67	1,50	1,49	1,53	1,86
Belçika-Lüks.	0,97	1,09	0,97	0,92	1,15	1,49	1,23	0,67	0,60	0,91
Brezilya	1,14	1,49	1,39	1,21	1,91	1,37	0,77	1,29	1,55	1,29
Bulgaristan	h.y.	h.y.	h.y.	0,10	0,01	0,03	0,04	0,02	0,02	0,09
Çin	h.y.	0,06	0,06	0,07	0,06	0,05	0,05	0,07	0,18	0,42
Çek Cumh.	h.y.	h.y.	1,45	0,91	0,97	0,71	0,25	0,23	0,29	0,29
Estonya	h.y.	h.y.	h.y.	0,32	0,30	0,24	0,30	0,17	0,30	0,66
Fransa	0,73	0,73	0,75	0,89	0,98	1,18	1,10	1,47	1,23	1,19
Almanya	h.y.	1,07	1,07	1,29	1,31	1,37	1,28	1,31	1,40	1,58
Hindistan	0,05	0,13	0,15	0,18	0,13	0,16	0,08	0,18	0,20	0,24
Endonezya	0,00	0,01	0,00	0,01	0,03	0,03	0,02	0,02	0,05	0,08
İran	h.y.	h.y.	h.y.	h.y.	0,05	0,02	0,04	0,03	0,06	h.y.
İtalya	0,86	0,92	1,05	1,14	1,10	1,24	1,19	1,28	1,45	1,78
Japonya	2,25	2,53	2,35	2,13	1,89	1,39	1,53	1,63	1,50	1,83
Meksika	0,08	1,14	1,33	3,71	2,94	3,10	4,11	3,89	3,86	2,86
Polonya	h.y.	0,32	0,39	0,68	1,17	1,56	1,33	1,30	1,25	1,49
Portekiz	1,76	1,98	2,02	1,86	2,01	1,61	2,17	1,85	1,12	1,65
G.Kore	0,04	0,16	0,52	0,69	0,58	0,49	0,40	0,55	0,53	h.y.
Romanya	0,28	0,39	0,35	0,19	0,05	0,04	0,04	0,04	0,26	0,17
Rusya	h.y.	h.y.	h.y.	0,29	0,19	0,24	0,45	0,31	0,32	0,26
Slovakya	h.y.	h.y.	0,64	0,40	0,20	0,13	0,20	0,06	0,18	0,55
Slovenya	h.y.	0,26	h.y.	0,15	0,15	0,16	0,39	0,25	0,41	0,45
İspanya	1,55	1,28	1,54	2,20	2,99	2,67	2,29	2,55	3,47	h.y.
İsveç	2,56	2,86	2,29	0,24	0,25	0,61	0,45	0,27	0,85	0,89
B. Krallık	0,57	0,05	0,52	0,64	0,50	0,47	0,70	0,78	0,73	1,01
ABD	0,60	0,71	0,84	1,08	1,04	1,00	0,97	1,25	1,37	1,29
Kanada	3,81	5,13	4,07	3,32	2,74	3,71	3,82	3,16	2,66	0,93
Tayland	0,05	0,04	0,17	0,35	1,15	2,23	2,18	2,87	3,19	3,53
Arjantin	h.y.	0,09	1,28	1,10	2,93	2,39	1,95	1,74	3,43	3,08
Avustralya	0,06	0,07	0,13	0,14	0,12	0,10	0,07	0,18	0,09	0,14
Malezya	0,01	0,02	0,01	0,01	0,06	0,01	0,00	0,02	0,03	0,02
TÜRKİYE	0,08	0,03	0,08	0,16	0,11	0,35	2,09	3,91	4,06	4,60

Not: AKÜ>1: Rekabet gücü pozitif, AKÜ<1: Rekabet gücü negatif.; Rekabet gücünün pozitif olduğu dönemler koyu renkle gösterilmiştir.

Kaynak: UN-COMTRADE, 2009 verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 3: SITC No.782 Grubunda AKÜ – II

	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Avusturya	-0,11	0,34	-0,05	0,11	0,04	0,31	0,46	0,32	0,51	0,64
Belçika-Lüks.	0,41	0,49	0,71	0,36	0,28	0,39	0,32	-0,04	-0,28	-0,12
Brezilya	2,80	1,61	0,43	0,38	0,29	0,34	0,12	1,01	0,38	0,34
Bulgaristan	h.y.	h.y.	h.y.	-2,00	-4,41	-3,58	-3,63	-4,70	-4,73	-3,10
Çin	h.y.	-2,87	-2,79	-1,38	-1,27	-1,08	-1,22	-0,66	0,91	1,43
Çek Cumh.	h.y.	h.y.	0,67	-0,12	0,34	0,00	-1,12	-1,45	-1,06	-1,12
Estonya	h.y.	h.y.	h.y.	-1,80	-1,75	-1,61	-1,51	-1,87	-1,78	-0,88
Fransa	-0,23	-0,14	-0,32	-0,26	-0,12	0,01	-0,18	0,03	-0,15	-0,11
Almanya	h.y.	0,28	0,44	0,40	0,41	0,55	0,55	0,80	0,82	0,79
Hindistan	1,20	2,12	1,88	2,90	2,22	2,27	1,19	2,45	2,61	1,97
Endonezya	-5,90	-4,44	-5,51	-4,88	-3,27	-2,89	-3,92	-4,12	-2,90	-3,08
İran	h.y.	h.y.	h.y.	h.y.	-1,07	-1,77	-2,04	-2,43	-2,01	h.y.
İtalya	0,03	0,10	0,51	0,28	0,18	0,10	0,01	0,33	0,46	0,65
Japonya	3,67	3,85	3,37	3,20	3,83	3,65	3,70	3,96	3,74	3,43
Meksika	-1,36	1,26	1,87	2,28	1,55	1,26	1,25	1,30	1,15	0,84
Polonya	h.y.	-0,85	-0,41	0,39	0,58	0,64	0,12	0,16	0,28	0,01
Portekiz	0,01	-0,04	-0,11	-0,13	-0,12	-0,54	0,16	0,02	-0,31	0,17
G.Kore	-1,78	-0,26	1,42	1,43	3,02	2,38	1,25	1,48	1,80	h.y.
Romanya	0,01	-1,27	-0,66	-0,96	-2,57	-2,65	-3,30	-3,63	-2,12	-2,79
Rusya	h.y.	h.y.	h.y.	-0,64	-0,90	-1,02	-0,39	-0,84	-1,20	-2,10
Slovakya	h.y.	h.y.	0,03	-1,08	-1,50	-1,54	-1,62	-2,68	-1,70	-0,47
Slovenya	h.y.	h.y.	h.y.	-2,05	-2,00	-2,13	-1,29	-2,03	-1,48	-1,31
İspanya	0,48	0,46	1,00	0,83	0,95	0,78	0,72	0,68	1,09	h.y.
İsveç	1,27	2,20	1,67	-0,97	-0,82	-0,03	-0,51	-0,92	0,20	-0,12
B. Krallık	0,13	1,33	-0,38	-0,15	-0,58	-0,81	-0,34	-0,37	-0,37	-0,15
ABD	-0,78	-0,80	-0,47	-0,23	-0,06	-0,29	-0,41	-0,02	0,17	0,68
Kanada	1,01	1,33	0,85	0,55	0,42	0,60	0,48	0,12	-0,14	-1,01
Tayland	-2,12	-2,62	-0,50	-0,10	2,62	3,00	3,04	3,61	4,29	3,22
Arjantin	h.y.	-2,35	-0,68	-0,74	-0,21	0,31	0,89	-0,27	0,35	0,37
Avustralya	-3,55	-3,29	-3,02	-2,81	-2,86	-3,14	-3,44	-2,73	-3,50	-3,13
Malezya	-3,99	-3,10	-3,55	-4,52	-0,60	-3,16	-4,27	-3,05	-2,33	-2,98
TÜRKİYE	-1,34	-2,97	-1,99	-1,81	-2,60	-1,62	1,42	0,59	1,39	1,76

Not: AKÜ>0: Rekabet gücü pozitif, AKÜ<0: Rekabet gücü negatif.; Rekabet gücünün pozitif olduğu dönemler koyu renkle gösterilmiştir.

Kaynak: UN-COMTRADE, 2009 verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 6: SITC No.782 Grubunda AKÜ – III

	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Avusturya	-2,58	-4,07	-2,63	-2,00	-2,41	-1,56	0,33	0,96	0,98	0,91
Belçika-Lüks.	-2,47	-3,59	-2,49	-1,77	-2,37	-1,45	0,53	1,76	1,91	1,62
Brezilya	-2,63	-3,91	-2,84	-2,04	-2,88	-1,36	1,00	1,11	0,96	1,27
Bulgaristan	h.y.	h.y.	h.y.	0,42	2,27	2,35	4,05	5,38	5,32	3,89
Çin	h.y.	-0,64	0,24	0,81	0,64	1,91	3,75	4,07	3,13	2,39
Çek Cumh.	h.y.	h.y.	-2,88	-1,75	-2,20	-0,70	2,14	2,85	2,63	2,78
Estonya	h.y.	h.y.	h.y.	-0,71	-1,03	0,39	1,95	3,13	2,61	1,94
Fransa	-2,18	-3,20	-2,22	-1,74	-2,21	-1,21	0,65	0,98	1,20	1,36
Almanya	h.y.	-3,58	-2,58	-2,11	-2,50	-1,36	0,49	1,10	1,06	1,07
Hindistan	0,55	-1,44	-0,60	-0,15	-0,19	0,79	3,25	3,09	3,01	2,97
Endonezya	3,82	1,68	3,31	3,15	1,16	2,42	4,93	5,55	4,31	4,09
İran	h.y.	h.y.	h.y.	h.y.	0,84	3,05	3,90	4,97	4,17	h.y.
İtalya	-2,36	-3,42	-2,56	-1,98	-2,32	-1,26	0,57	1,12	1,03	0,95
Japonya	-3,32	-4,44	-3,37	-2,61	-2,87	-1,38	0,31	0,88	1,00	0,92
Meksika	0,08	-3,64	-2,80	-3,16	-3,31	-2,18	-0,67	0,00	0,05	0,47
Polonya	-2,38	-1,57	-1,47	-2,38	-1,49	0,45	1,10	1,17	1,13	h.y.
Portekiz	-3,07	-4,19	-3,22	-2,47	-2,93	-1,52	-0,04	0,75	1,28	1,03
G.Kore	0,72	-1,69	-1,86	-1,49	-1,68	-0,33	1,66	1,96	2,03	2,12*
Romanya	-1,21	-2,57	-1,46	-0,17	0,71	2,10	4,02	4,52	2,76	3,28
Rusya	h.y.	h.y.	h.y.	-0,63	-0,59	0,38	1,53	2,53	2,54	2,86
Slovakya	h.y.	h.y.	-2,07	-0,95	-0,64	0,97	2,36	4,20	3,09	2,13
Slovenya	h.y.	-2,18	h.y.	0,03	-0,33	0,77	1,68	2,76	2,29	2,32
İspanya	-2,94	-3,76	-2,95	-2,64	-3,33	-2,03	-0,09	0,43	0,16	0,25*
İsveç	-3,45	-4,56	-3,34	-0,41	-0,85	-0,55	1,54	2,66	1,56	1,64
B. Krallık	-1,94	-0,60	-1,87	-1,41	-1,54	-0,28	1,10	1,62	1,72	1,52
ABD	-1,99	-3,17	-2,34	-1,93	-2,27	-1,04	0,77	1,14	1,09	1,27
Kanada	-3,84	-5,14	-3,92	-3,05	-3,24	-2,36	-0,60	0,21	0,42	1,60
Tayland	0,58	-0,35	-0,75	-0,81	-2,37	-1,85	-0,04	0,31	0,24	0,26
Arjantin	h.y.	-1,10	-2,76	-1,95	-3,30	-1,92	0,07	0,81	0,17	0,40
Avustralya	0,35	-0,89	-0,46	0,11	-0,15	1,25	3,37	3,07	3,81	3,46
Malezya	1,91	0,49	1,91	2,78	0,51	3,38	6,05	5,12	5,08	5,54

(*) 2007 verileri kullanılmıştır.

Not: AKÜ>0: Rekabet gücü pozitif, AKÜ<0: Rekabet gücü negatif.; Rekabet gücünün pozitif olduğu dönemler koyu renkle gösterilmiştir.

Kaynak: UN-COMTRADE, 2009 verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 7: SITC No.783 Grubunda AKÜ – I

	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Avusturya	0,59	0,62	0,66	1,85	1,18	1,40	0,82	0,85	0,93	0,70
Belçika-Lüks.	2,82	2,52	2,37	2,41	2,96	2,87	2,71	2,47	2,29	2,05
Brezilya	1,04	3,03	2,45	0,71	1,72	1,45	1,20	1,79	2,42	2,07
Bulgaristan	h.y.	h.y.	h.y.	0,23	0,26	0,31	0,41	0,10	0,11	0,15
Çin	h.y.	0,04	0,02	0,04	0,04	0,06	0,06	0,05	0,22	0,34
Çek Cumh.	h.y.	h.y.	0,88	1,08	0,81	1,02	0,97	1,06	1,41	1,54
Estonya	h.y.	h.y.	h.y.	0,27	0,17	0,60	1,22	0,74	0,48	1,09
Fransa	0,98	1,00	1,17	2,12	1,33	1,61	1,46	1,65	1,71	1,74
Almanya	h.y.	1,59	1,74	2,05	1,76	2,13	2,17	2,11	2,04	2,00
Hindistan	0,90	1,04	0,56	0,45	0,47	0,72	0,32	0,51	0,57	0,52
Endonezya	0,00	h.y.	0,00	0,04	0,06	0,02	0,03	0,02	0,00	0,00
İran	h.y.	h.y.	h.y.	h.y.	0,07	0,47	0,02	0,08	0,03	h.y.
İtalya	0,84	0,88	0,19	0,17	0,15	0,15	0,11	0,18	0,19	0,21
Japonya	1,01	1,70	1,29	0,88	0,79	0,82	1,03	0,87	1,14	1,46
Meksika	0,11	0,09	0,09	0,34	0,82	0,96	1,70	2,11	1,75	1,35
Polonya	h.y.	0,38	0,13	0,10	0,35	1,57	1,48	2,06	2,30	3,38
Portekiz	0,67	0,51	0,48	0,42	0,47	0,50	0,37	0,41	0,62	0,88
G.Kore	0,14	0,77	0,95	1,13	1,09	1,03	1,38	0,62	0,58	h.y.
Romanya	0,22	0,23	0,04	0,12	0,02	0,04	0,05	0,02	0,05	0,18
Rusya	h.y.	h.y.	h.y.	0,13	0,13	0,14	0,28	0,25	0,24	0,19
Slovakya	h.y.	h.y.	0,16	0,06	0,09	0,09	0,06	0,08	0,16	0,17
Slovenya	h.y.	1,93	h.y.	0,23	1,19	0,31	0,59	0,29	0,60	0,45
İspanya	0,56	1,04	1,54	1,42	0,86	0,86	1,06	0,98	0,81	h.y.
İsveç	0,60	0,24	0,35	2,15	1,72	2,35	2,49	4,40	2,92	3,88
B. Krallık	0,23	0,17	0,13	0,25	0,26	0,37	0,32	0,31	0,26	0,24
ABD	0,63	0,78	0,86	0,65	0,75	0,76	0,71	0,84	0,94	0,66
Kanada	1,92	1,68	3,38	3,27	3,80	2,91	1,87	1,73	2,62	1,19
Tayland	0,01	0,01	0,01	0,00	0,01	0,01	0,01	0,03	0,02	0,06
Arjantin	h.y.	0,13	0,19	0,08	1,31	1,46	1,06	1,20	1,34	1,67
Avustralya	0,03	0,05	0,08	0,09	0,04	0,06	0,20	0,04	0,10	0,07
Malezya	0,00	0,01	0,00	0,01	0,04	0,03	0,01	0,02	0,08	0,05
TÜRKİYE	0,68	1,25	2,14	3,34	2,28	3,73	3,85	3,03	3,76	4,06

Not: AKÜ>1: Rekabet gücü pozitif, AKÜ<1: Rekabet gücü negatif.; Rekabet gücünün pozitif olduğu dönemler koyu renkle gösterilmiştir.

Kaynak: UN-COMTRADE, 2009 verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 4: SITC No.783 Grubunda AKÜ – II

	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Avusturya	-0,94	-0,88	-0,67	0,07	-0,33	-0,57	-0,82	-0,94	-0,48	-0,63
Belçika-Lüks.	0,54	0,92	0,75	0,75	1,20	1,05	1,03	1,17	1,02	0,76
Brezilya	2,73	6,91	1,21	0,28	0,20	0,08	0,49	1,63	2,38	1,57
Bulgaristan	h.y.	h.y.	h.y.	-1,61	-2,21	-1,86	-2,14	-3,41	-3,34	-2,84
Çin	h.y.	-2,76	-4,21	-1,12	-1,79	-1,24	-1,13	-0,43	1,44	2,02
Çek Cumh.	h.y.	h.y.	-0,54	-0,18	-0,70	-0,78	-0,69	-0,59	-0,36	-0,13
Estonya	h.y.	h.y.	h.y.	-0,99	-1,49	-0,71	-0,82	-1,08	-1,31	-0,69
Fransa	-0,64	-0,53	-0,20	-0,08	-0,15	0,10	0,04	0,33	0,59	0,40
Almanya	h.y.	0,98	1,10	0,75	1,69	1,42	1,27	1,26	1,24	1,34
Hindistan	6,93	6,90	5,36	5,17	3,93	5,12	5,45	5,99	5,40	4,77
Endonezya	h.y.	h.y.	-5,47	-2,48	-1,50	-2,51	-2,95	-2,43	-5,60	-3,97
İran	h.y.	h.y.	h.y.	h.y.	0,98	2,82	-4,68	0,27	-3,53	h.y.
İtalya	-0,26	0,13	-1,21	-1,89	-1,88	-2,34	-2,52	-1,87	-1,78	-1,49
Japonya	3,98	4,60	4,20	3,84	3,63	3,24	3,58	3,31	4,07	4,55
Meksika	-2,00	-2,77	-2,01	1,55	1,06	0,50	2,04	2,48	2,03	1,84
Polonya	h.y.	-1,02	-2,04	-1,38	-1,13	0,22	-0,41	-0,36	-0,19	0,48
Portekiz	-0,90	-0,94	0,28	-0,55	-0,57	-1,04	-0,93	-0,92	-0,53	-0,33
G.Kore	0,94	6,01	5,14	4,33	8,72	4,20	2,65	2,28	2,52	h.y.
Romanya	-1,24	-1,33	-3,54	-2,44	-3,53	-4,18	-4,09	-4,98	-4,49	-2,91
Rusya	h.y.	h.y.	h.y.	-2,37	-2,67	-2,45	-2,03	-2,09	-2,50	-2,83
Slovakya	h.y.	h.y.	-2,03	-3,67	-3,01	-2,96	-3,68	-3,42	-2,79	-2,52
Slovenya	h.y.	h.y.	h.y.	-1,52	-0,42	-1,50	-1,01	-1,67	-1,28	-1,56
İspanya	-1,02	-0,03	0,93	0,44	-0,32	-0,75	-0,20	-0,34	-0,53	h.y.
İsveç	-0,41	-0,91	0,03	1,75	1,68	1,63	1,21	1,89	1,50	1,71
B. Krallık	-0,57	-0,73	-1,41	-0,59	-0,66	-0,37	-0,49	-0,62	-0,62	-0,57
ABD	0,13	0,61	0,03	-0,30	-0,28	-0,08	0,12	0,36	0,28	0,49
Kanada	0,32	0,23	0,36	0,61	0,62	0,43	0,01	-0,21	0,12	-0,02
Tayland	-4,55	-3,37	-4,12	-5,59	-1,81	-4,46	-3,53	-2,62	-3,23	-2,20
Arjantin	h.y.	-1,62	-2,38	-1,87	-0,15	0,01	1,43	-0,85	-0,84	-0,30
Avustralya	-3,23	-2,36	-2,59	-2,12	-3,08	-2,95	-1,53	-3,35	-2,28	-2,54
Malezya	-4,79	-4,36	-4,03	-3,53	-0,59	-2,06	-3,41	-2,49	-1,32	-1,78
TÜRKİYE	-0,15	-0,22	1,37	0,41	0,10	0,55	1,42	0,56	0,69	1,21

Not: AKÜ>0: Rekabet gücü pozitif, AKÜ<0: Rekabet gücü negatif.; Rekabet gücünün pozitif olduğu dönemler koyu renkle gösterilmiştir.

Kaynak: UN-COMTRADE, 2009 verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 9: SITC No.783 Grubunda AKÜ – III

	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Avusturya	0,15	0,70	1,17	0,59	0,66	0,98	1,55	1,28	1,39	1,77
Belçika-Lüks.	-1,42	-0,70	-0,10	0,33	-0,26	0,26	0,35	0,21	0,50	0,68
Brezilya	-0,42	-0,89	-0,13	1,54	0,28	0,95	1,17	0,52	0,44	0,68
Bulgaristan	h.y.	h.y.	h.y.	2,69	2,18	2,49	2,23	3,38	3,53	3,28
Çin	h.y.	3,57	4,54	4,41	3,95	4,17	4,20	4,03	2,84	2,47
Çek Cumh.	h.y.	h.y.	0,89	1,13	1,03	1,30	1,37	1,05	0,98	0,97
Estonya	h.y.	h.y.	h.y.	2,50	2,60	1,83	1,15	1,41	2,06	1,32
Fransa	-0,36	0,22	0,60	0,46	0,54	0,84	0,97	0,61	0,79	0,85
Almanya	h.y.	-0,24	0,21	0,49	0,26	0,56	0,57	0,36	0,61	0,71
Hindistan	-0,27	0,18	1,33	2,01	1,58	1,65	2,50	1,78	1,88	2,06
Endonezya	7,46	h.y.	6,72	4,56	3,56	5,51	4,87	5,06	7,74	7,48
İran	h.y.	h.y.	h.y.	h.y.	3,49	2,08	5,27	3,64	4,71	h.y.
İtalya	-0,20	0,35	2,44	2,97	2,72	3,24	3,53	2,81	2,99	2,95
Japonya	-0,39	-0,31	0,51	1,33	1,06	1,51	1,31	1,25	1,19	1,03
Meksika	1,81	2,63	3,21	2,28	1,02	1,36	0,81	0,36	0,77	1,10
Polonya	h.y.	1,19	2,79	3,51	1,88	0,87	0,96	0,39	0,49	0,18
Portekiz	0,02	0,89	1,49	2,07	1,58	2,00	2,34	2,00	1,81	1,53
G.Kore	1,56	0,48	0,82	1,08	0,73	1,29	1,03	1,60	1,86	1,99*
Romanya	1,15	1,69	3,99	3,34	4,58	4,46	4,38	4,91	4,31	3,13
Rusya	h.y.	h.y.	h.y.	3,24	2,85	3,30	2,61	2,50	2,77	3,04
Slovakya	h.y.	h.y.	2,58	4,03	3,23	3,69	4,15	3,70	3,15	3,18
Slovenya	h.y.	-0,44	h.y.	2,68	0,65	2,48	1,88	2,34	1,83	2,21
İspanya	0,21	0,18	0,33	0,86	0,98	1,46	1,28	1,13	1,53	1,70*
İsveç	0,14	1,65	1,80	0,44	0,28	0,46	0,44	-0,37	0,25	0,05
B. Krallık	1,10	1,99	2,82	2,59	2,17	2,31	2,50	2,29	2,67	2,84
ABD	0,08	0,47	0,91	1,64	1,11	1,59	1,69	1,29	1,39	1,82
Kanada	-1,03	-0,30	-0,46	0,02	-0,51	0,25	0,72	0,56	0,36	1,23
Tayland	4,74	4,65	6,04	7,63	5,20	6,23	5,68	4,68	5,07	4,27
Arjantin	h.y.	2,27	2,41	3,72	0,56	0,94	1,28	0,93	1,03	0,89
Avustralya	2,99	3,14	3,30	3,63	4,04	4,06	2,95	4,44	3,66	4,12
Malezya	5,20	5,45	6,45	5,53	3,96	4,91	6,35	5,08	3,91	4,40

(*) 2007 verileri kullanılmıştır.

Not: AKÜ>0: Rekabet gücü pozitif, AKÜ<0: Rekabet gücü negatif.; Rekabet gücünün pozitif olduğu dönemler koyu renkle gösterilmiştir.

Kaynak: UN-COMTRADE, 2009 verileri kullanılarak hesaplanmıştır.